

**DAROVACÍ LISTINA
KRÁLE PŘEMYSLA OTAKARA I.
KLÁŠTERU VELEHRADSKÉMU**

ČESKÝ PŘEKLAD

Prvního originálu
27. listopadu 1228

Darovací listina krále Přemysla Otakara I.
klášteru velehradskému

Olomoucký biskup Robert (1201 - 1240), člen mnišského cisterciátského řádu, povolal v roce 1205 z cisterciátského kláštera v Plasích u Plzně dvanáct mnichů na Moravu. Ti přišli až k vesnici, která se jmenovala Veligrad a k opuštěnému kostelíku sv. Jana. V blízkosti tohoto místa pak postavili klášter s klášterním kostelem. Ještě nebyly dostavěny, když bylo rozhodnuto, že kostel bude posvěcen. Stalo se tak 27.listopadu 1228. Této slavnosti se zúčastnil král Přemysl Otakar I. se svou manželkou Konstancií, jeho syn Přemysl, tehdy markrabě moravský. Klášterní kostel posvětil olomoucký biskup Robert. Slavnosti se zúčastnil i Jakub, biskup nitran- ský a řada dalších pánů.

V den slavnosti potvrdil král listinu, kterou daroval velehradskému klášteru padesát tři vesnice a mnohé jiné pozemky.

Král měl tehdy před sebou tři originály. První originál nesl tři pečete a král jej dal velehradskému klášteru. Druhý originál se liší od prvního spíše slovními výrazy. Král jej ponechal pro sebe, pro svého notáře. Třetí originál odevzdal král c.k. dvornímu archivu ve Vídni.

Máme před sebou text prvního originálu. Je uložen v Moravské zemské knihovně v Brně a sice ve druhém svazku knihy, která se jmenuje: „Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae.“ Tento text byl věrně okopírován. Text obsahuje první, úřední a historickou zmínku o Velké. Pro tuto obec je tedy nejdůležitější listinou. Pro obce, jmenované v této listině, je rovněž důležitou anebo nejdůležitější listinou. Listina byla napsána v jazyku latinském.

Do jazyka českého přeložili:

P.Josef Planita SDB, farář ve Velké nad Veličkou

Dr.Antonín Janoška, Velká nad Veličkou 29.9.2003

CLXXXVI

Přemysl Otakar, král český,potvrzuje založení Velehradského kláštera svým bratrem Vladislavem, svého času markrabětem moravským, a učinil tak v nejpodrobnějším popsání jeho statků a svobod.

Datum Velehrad 27.listopadu roku 1228.

Ve jménu svaté a nerozdílné Trojice já, Přemysl, zvaný Otakar,

třetí král český, Velehradskému klášteru a řádu cisterciáků, služební-
kům Božím, kteří na tomto místě přebývají, navždy. Jak přísluší naší
královské důstojnosti ctít a zvelebovat svatou církev ve všem, co se
zdá být vhodné naší milostivosti, podněcovat a sledovat to, co by při-
nášelo prospěch a užitek naší matce svaté církvi. Neboť jenom tam,
kde se náležitě uděluje dobrodiní, tam rostou zásluhy. A tam, kde se
správně poskytuje milost, tam s poctami roste sláva. A tak ať poznají
jak přítomní, tak i budoucí, že my jsme rozhodli podle úmyslu a žá-
dosti našeho bratra Vladislava, druhdy vznešeného markraběte mo-
ravského, a také se svolením důstojného našeho Otce Roberta, olo-
mouckého biskupa, aby byl postaven na Velehradě klášter řádu ci-
sterciáků. Nyní jsme proto po zásluze povinni zabezpečit služební-
kům Božím zde bydlícím každodenní stravu, ošacení a také ochranu
naši a našich nástupců se všemi zde jejich statky a pozemky, které
získali nebo také nabudou z naší milostivosti a z milostivosti blahé
paměti již dříve zmíněného našeho bratra. A co už bylo věnováno a
na to vynaloženo, aby bylo osvobozeno od všech daní. Bylo naší po-
vinností stanovit toto osvobození. Příkazujeme, aby bylo pevně za-
chováno, aby totiž všechny vesnice a pozemky, které klášter vlastní
nebo bude vlastnit, ať se nacházejí kdekoliv v našem království, buď
v Čechách nebo na Moravě, necht' jsou osvobozeny od všech bře-
men, poplatků, peněz a jiných daní odváděných panovníkovi nebo
církevním obročím, kteří na ně dohlížejí, ať už jsou nazýváni jakkoli,
a aby toto osvobození bylo úplné.

Připojujeme, aby žádný z panovníků, našich nástupců nebo baro-
nů, ať už jsou poddáni nám nebo jejich podřízeným, se neodvažoval
znepokojovat obyvatele dotyčného kláštera budováním či opravou
táborů nebo nějakou náhlou výpravou. Avšak právo, které uděluje-
me, se dává jejich představenému. Zde je také ustanovení týkající se
krádeží. Kdyby na jejich pozemcích někdo prodléval nebo činil něco
podezřelého a byl zpozorován, přistižen a obžalován ze zjevné nebo
tajné krádeže, bude odsouzen k trestu žhavým železem nebo vodou,
dán do klády nebo k souboji. Bude-li usvědčen z některé této věci
světským soudem, necht' to, co bylo získáno krádeží, připadne celistvé
dotyčnému klášteru. Soudci však, do jejichž působnosti to náleží, ať
rozhodnou v té věci tak, jak se jim to bude zdát spravedlivé. Jestliže
však obyvatelé dotyčného kláštera budou shledáni vinnými před naši-
mi soudci, ať z toho nemají prospěch ani kuriální soudci, ani soudci

našich manů. Necht' z toho má prospěch dotyčné klášterní společenství, ledaže by bylo třeba v něčem učinit zadost odpůrci.

Ostatně však, abychom všechno krátce shrnuli, všechen užitek ať slouží prospěchu našemu, našich nástupců nebo našich manů, námi obdarovaných. Jim to odevzdáváme, aby se těšili plné a dokonalé svobodě. Ať se nikdo neodvažuje klást nové podmínky proti našemu ustanovení nebo měnit jejich práva.

Stanovíme také, aby žádný úředník nevstupoval do vesnic, které patří klášteru, aby někoho předvolával před soud nebo tam něco vykonával. Ať označí správci onoho domu, jemuž svěřil opat s bratřími správu světských záležitostí, necht' on předvolá před soud ty, kteří mají být předvoláni, a rovněž stanoví určený den a místo, kdy se má dostavit před soudce, kterému náleží spravovat a vyřizovat záležitosti našeho království. Jestliže by někdo na nějakou řeholní osobu v onom zřízení klášterě vztáhl násilně ruku, a tak ji tam zneuctil, nebo když se prokáže, že odtud něco vzal k svému prospěchu, ať složí pokutu čítající třicet marek a za způsobené škody tak našemu klášteru plně učiní zadost.

Také zakazujeme, aby naši lovci nebo psovodi v opatství nebo jeho vesnicích přenocovali bez dovolení opata a bratří anebo tam způsobovali nějaké bezpráví, a to pod pokutou deseti liber v provinciálních penězích, ledaže by se opatovi a bratřím zamlouvalo uložit jim něco uhradit v potravinách. A k tomu také dodáváme, pokud by se našli takoví, kteří by jim způsobovali křivdy, ať je dovoleno jim samým vyhnat je násilně z domů a usedlostí, aniž by vzbudili naši nevoli. Navíc stanovíme, že kdokoli ze šlechticů nebo urozených by přenocoval ve vesnicích a dvorcích dotyčného kláštera a svým vstupem by způsobil bezpráví, ať složí jako pokutu 10 marek a tak škodu dvojnásobně nahradí.

Také připojujeme, aby obyvatelé řečeného kláštera, kteří přecházejí přes mýta, byli osvobozeni od cla a poplatků v těch věcech, které slouží potřebám a užitku kostela a které je nutné nést a přepravovat. S obchodníky ať je nakládáno podle jejich práva, avšak práva dotyčného kláštera, která udělujeme a darujeme z naší královské štědrosti, ať zachovávají naši dědici a nástupci, ochránci a obhájci, které ustanovujeme, a zvláště pak našeho syna Václava, pomazaného na krále, a jeho bratra Přemysla, markraběte moravského. Těm přikazujeme, aby ten, kdo tato privilegia poruší, ať složí do pokladnice na-

ší a našich nástupců deset marek ve zlatě.

Navíc žádáme našeho ctihodného Otce Roberta, biskupa olomouckého, který právě posvětil tento kostel za přítomnosti našeho syna Přemysla, markraběte moravského, našich baronů a za osobní účasti vznešené naší manželky Konstancie, aby vyloučil z církve ty, kteří by porušovali svrchovanost, privilegia a svobody udělené tomuto klášteři z naší královské štědrosti. Chceme, aby to, co jsme ustanovili z naší blahovůle, bylo všem oznámeno a aby řečený biskup a jeho nástupci potrestali podle církevních zákonů všechny, kteří by ustanovení v této listině obsažené, přestupovali.

Hranicí pak velehradského obvodu podle označených míst je potok Peška, který teče k severu. Od západu obtéká kámen zvaný Králův stůl, pak horu, která se jmenuje Skála, potom les Újezd a Polešovice. Vytváří tak ostrov a vlévá se do Moravy. V celém vymezeném území, ve všech lesích a vodách, které jsme darovali tomuto klášteři na Moravě, ať si svobodně počínají při pastvě, rybolovu a lovu, ale ať se nikdo neodvažuje je znepokojovat a žádný lovec ať neudělá něco, co by se přičilo právu. Ale všechen užitek, ať už pochází odkudkoliv, necht' vlastní onen klášter svobodně a úplně.

V držení tohoto klášteře pak je toto: Welegrad obec, dříve hrad Velehrad, Kostelany, Nedakonice, Polčovice, Boršice, Újezd, Zlechov, Seč, kaple ve Spytihněvi, Huštenovice, dvoje popluží v Babičích, Mařatice, Horní a Dolní Popovice, Kněžpole, Břest, Chvalkovice, Štěbořice v Opavské provincii s přilehlým lesem a všim co k němu patří směrem k západu až k bráně, která se nazývá Moravská. Dále Žerůtky, Komárov u Brna s vinohrady, Ivanovice, Fryšava, Přítluky, Mašovice, Potvorovice, Hankovice, Žarošice s horou, kde se rozkládají vinice, Dvůr v Podivíně, dva dvorce v Opavě, Dvůr v Brně, Velké Němčice, Otradice, Cetechovice, Místřín, Parešovice, Tvorkov, Píšť, Těšany, Bařice, Traplice, Jarošov, Vážany, Domanín, mlýn a dům s desátkem tři marky ročně v Uničově a dvoje popluží v Pačlavicích, Březovice ve Znojenské provincii s dvorem a mlýnem,

Dále pak kostel svatého Jana u Velehradu se svými pozemky u Velké, stačící na založení jedné vsi, Biskupice, Tupesy, Záblažany a Osnovice se všemi přilehlými statky.

Necht' všechno tu uvedené zůstane navždy celistvé. Tento náš dar potvrzujeme naší pečeti a žádáme ctihodného našeho Otce Roberta, olomouckého biskupa, aby na svědectví pravosti této listiny přiložil

i svou pečeť, což slíbil učinit.

Svědkové této listiny jsou: Pán Jakob, biskup nitranský, opati Jindřich ze Světlé, Sigbert z cisterciátského kláštera v Plasích, Arnold z cisterciátského kláštera v Třebíči, Petr z kláštera Hradiska u Olomouce. Probošti Dětrich z Olomouce, Bohuta ze Staré Boleslavi, Heřman z Litoměřic. Arcijáhni a kanovníci Radslav a Esau. Olomoučtí kanovníci Zdislav, Gerhard, Jindřich Alexius a Řehoř. Probošt Zdislav z Brna. Walther kanovník pasovský, Bartoloměj kanovník olomoucký, Těma kanovník boleslavský. Královský písař Konrád z Brna. Kaplani olomouckého biskupa Zlavich a Gerhard. Hrabě Konrád z Hardeku, Jindřich z Kyjova, Dětrich z Bítova a Hruto jeho syn, znojemský komorník Vrš, kastelán Bohuslav z Vranova, Štěpán z Medlova se svým synem Vojtěchem, kastelán Diviš z Hradce / u Opavy/, olomoucký kastelán Holec, Vlastiborův syn Petr, Jindřich z Božanova, Jan z Lozoz, Ratibor, Parduš, Martin, Velen, Vrchoslav, královský číšník Milík Crh a jeho bratr Chastalov, Beněk, komorník Vok, Benův syn Budivoj, Semislav, Uneš, Viktor, Bludo, Nedamír, královnin komorník Jiří, Míleta, rytíř pana biskupa olomouckého Otaslav, královský číšník Ojř, královský sklepník Miroslav, královský maršálek Vojtěch, Vítek, Nyněch, Matěj a jeho bratr Byčen, Mrakota, Jindřich, Přibyslav, Perther a mnozí jiní.

Tato darovací listina byla zveřejněna Léta Páně 27. listopadu 1228 ve dvacátém třetím roce našeho panování. Darovací listinu napsal Heřman probošt litoměřický, náš královský notář a ctihodný opat Albert, představený tohoto kláštera.

Poznámka: Tento originál, potvrzený třemi pečetěmi se nachází v archivu velehradského kláštera, signatura A. 2.

Druhý originál se v mnohém liší od prvního, ale spíše slovními výrazy.

Třetí originál je pak rukopis uložený v c.k. dvorním archivu ve Vídni.
